

СПЕЦОПЕРАЦІЯ „ЄЛІСАВЕТГРАД”

Чи все так просто зі зміною назви міста, що насправді відбувається довкола цього і якими будуть наслідки застосування різних підходів до розв’язання цієї проблеми?

Україна знаходиться у стані гібридної війни з Російською Федерацією, і одним з інструментів ведення такої війни є домінування та агресія в культурно-інформаційному середовищі. Прикладом цього є переважання російськомовних друкованих та інших засобів масової інформації, що сприяє формуванню комплексу меншовартості в середовищі мешканців України.

В умовах ведення такої війни, яка може затягнутись на тривалий час і вимагатиме додаткових смертей кращих українців та знищення нашого економічного потенціалу, надмірно важливе значення має формування національної ідеї. Відтак, визначальною передумовою української національної ідеї має бути пошук відмінностей від сучасної росії – лише таким шляхом ми можемо припинити системні культурні, історичні та економічні зазіхання на нашу державу з боку агресора.

Жодну проблему сьогодення не можна розглядати обмежено у часі та відокремлено від інших чинників. Тому проблема перейменування міста Кіровограда має вирішуватись не лише за допомогою історичного, топонімічного чи якогось іншого підходу, а враховувати все розмаїття можливостей та всі економічні, соціальні, політичні, правові, екологічні, психологічні, технологічні та інші фактори.

Коротко, всі наслідки та варіанти перейменування міста Кіровограда викладені у таблиці.

Головним і єдиним аргументом прихильників єлисаветської назви є історичний принцип – мовляв, наведену назву не можна змінювати, як не можна міняти ім’я людини. Цікаво, як до цього моменту, послідовники такої ідеології, могли дозволити собі мешкати у місті, яке протягом багатьох десятиліть було позбавлене історичної царської назви (у Зинов’євську, Кірово, Кіровограді)? Чому вони не піднімали це питання з 1924 року, за часів радянської влади? Чому адепти такого підходу не сприяли поверненню історичної назви проспекту Комуністичному – проспекту Сталіна?

Наведемо думку щодо перейменування нашого міста, висловлену одним з найпопулярніших сучасних українських письменників Юрієм Андруховичем.

Пропоновані назви перейменування міста Кіровограда та прогнозовані наслідки їх прийняття

Варіант назви	Єлисаветград	Златопіль	Інгульськ	Кропивницький
Критерії				
Наближеність до „руськага міра” та привабливість до зовнішньої агресії	Уособлює та нагадує експансіоністську політику росії по відношенню до українців, є загрозою відновлення колоніального статусу	Не містить прямих загроз, проте ніяк не сприяє формуванню та зміцненню справжньої незалежності	Не має суперечностей з потребами національного та економічного розвитку	Усім своїм змістом протистоїть військовій, культурній та інформаційній агресії, унеможливує маніпулювання російською пропагандою темою новоросії та можливою втратою незалежності Україною
Відповідність національній ідентичності	Заперечує українську ідентичність і нав’язує відверто ворожу	Не містить ознак будь-якої ідентичності	Формує географічну прив’язку території та не звертається до національного чинника	Визначає конкретні досягнення України в сфері формування світової культури, зокрема в сферах драматургії та літератури
Сприяння залученню іноземних інвестицій	Сприяє зменшенню обсягу інвестицій через втрату незалежності	Формує зовнішню (уявну) привабливість до інвестицій у сільське господарство	Порожній звук для зовнішніх інвестицій	Сприяє залученню інвестицій усіх представників діаспори, багато з яких вже висловили своє бажання, до всіх сфер економіки – зокрема – туризму та культурної інфраструктури
Сприяння трансформації суспільної свідомості	Формує/зміцнює комплекс меншовартості порівняно з країною-агресором	Підсвідомо сприяє поверненню до аграрної цивілізації	Визначає єдиною перевагою регіону – наявність брудної річки	У разі відповідної інформатизації та підвищення рівня обізнаності громадян – сприятиме підвищенню рівня самоповаги
Формування „цивілізаційного магніту” регіону	Перетворює місто на малоросійську провінцію без перспектив цивілізаційного поступу	Не містить передумов для акумуляції досягнень розвитку	„Цивілізаційний магніт” не діє	Лише така назва спроможна перетворити місто на культурний та цивілізаційний центр – магніт по залученню ідей, концепцій та передумов розвитку
Історично-культурне значення	Має історичну цінність, проте суперечить культурному розвитку	Не містить ні культурного, ні історичного змісту	Підміняє історично-культурний дискурс на територіальний	По-новому формує сприйняття пріоритетів історії нашого міста, визначає його як один з центрів світової культури
Можливість трансформації соціально-економічної системи регіону	Остаточо закріпачує населення в межах регіонально-олігархічної системи, формує класове суспільство	Може сприяти перетворенню економіки області на аграрно-індустріальну або взагалі на аграрну	Консервує негативні процеси в межах економіки регіону	Може сприяти деолігархізації та формуванню повноцінної ринкової конкурентної економіки, на основі базових національних цінностей

„Міста Кіровкакан у Вірменії немає вже з два десятки років. Кіровабада немає вже давно ні в Азербайджані, ані в Таджикистані (був і в тих, і в тих). А у нас, в Україні, Кіровоград є. Бо ми ж ідемо в Європу.

Щоправда, в ногу з Росією, в якій також залишився свій Кіров (і це не болгарський співак). Проте в Європі, якщо чесно, Карл-Маркс-Штадт за першої ж нагоди відразу знову став Хемнітцом.

То що, скажете, повертатися до початків, до витоків? До Єлисаветграда? Не найгіршою ж була для України Єлисавета-цариця: покохала Розумовського, Олексу, гетьманат повернула, Кирило-гетьман при ній у перуці й кафтані гоголем ходив. А могла б і Січ зруйнувати, як деякі. До того ж, кажуть окремі єлисаветяни, й цариця в тій історичній назві не цариця ніяка, а Свята Єлисавета – матінка Івана Хрестителя. Ми ж хіба не християни, щоб її цуратися?

Ну, так маніпулювати свідомістю (особливо якщо в переважній більшості населення вона у критичному дефіциті) у нас навчилися філігранно. У нас тепер і Століпін „великий українець”, і Денікін, здається, вже також. А Муравйов? От Муравйова б у „великі українці”! Як це ще досі влада не здогадалася? Де пам’ятні дошки, пам’ятники де? Щорсу є, а Муравйову нема”.

Як і будь-яка діяльність людини – витрачання коштів на спецоперацію „Єлисаветград”, має характеризуватись та описуватись критеріями економіки та ефективності. Однак, внутрішньо-підривна діяльність країни-сусіда не керується принципами економічної прибутковості та розумності людської поведінки – вона керується лише ненавистю, що обумовлена власною інтелектуальною та культурною обмеженістю відносно мешканців нашої держави. Тобто, якщо ми маємо обмежені кошти та ресурси і намагаємось діяти відповідно до економічних та людських законів, то агресори діють в умовах незмірних грошових ресурсів.

Гроші, які витрачаються на саме цю операцію є величезними.

Таке фінансування відбувається через: закупівлю виробленої продукції, сировини або оплату послуг за набагато вищим цінами, що склались на ринку (антидемпінг); рефінансування українських, або частково українських банків центробанком рф, надання суттєвих позик урядом чи неурядовими структурами, „благодійність” приватних осіб стосовно „культурних” проектів, виставок, утримання різноманітних центрів, салонів, музеїв та галерей; відкрита передача готівки через кордон. Отже, якщо певний вид регіонального бізнесу посилив свій товарообіг з РФ – треба придивитись до нього уважніше.

На жаль, учасники конференції щодо перейменування міста, що мала місце 11 червня минулого року, свідомо чи несвідомо стали учасниками традиційної для українців „гри” щодо розмивання голосів проти визначального опонента. Так завжди діяли Л. Кучма (а роль цього персонажа у тому, що відбувається зараз, не досліджена...), В. Янукович, їх партії та окремі члени, що представляли владу на парламентських виборах. Нагадаємо, що, наприклад, у 2004 році кожний, хто голосував не за Ющенка – фактично віддавав свій голос Януковичу. Так само й зараз – відбувається все можливе для розмивання голосів прогресивно мислячих

громадян між назвами „Златопіль”, „Інгульськ”, „Новокозачин” тощо. Але ж зараз, як ніколи, потрібна консолідація ждовкола української патріотичної назви!

Відтак, у системі розвитку сучасної суспільної системи, обов'язковим елементом якої є економіка, дедалі більше значення відіграє національно-культурна складова. Скажімо, хорватський президент – композитор класичної музики, прем'єр Ірландії – поет, очільником перехідного уряду після перевороту в Мадагаскарі 2009 року став... діджей. Чи не час і нам визнавати своїх діячів культури, називаючи на їх честь міста?

Але мало хто розуміє значимість культурно-просвітницької діяльності засновника першого в світі українського професійного театру... Адже справа Кропивницького виходила далеко за межі театрального мистецтва, вона надала поштовх не лише для створення Галицького театру, але й згуртувала дві рідні спільноти Західної та Східної України, що існували на межі двох імперій, в єдину українську націю.

Ім'я Марка Лукича Кропивницького – драматурга, актора, режисера, антрепренера і композитора – єдине ім'я, що спроможне сформувати ментальний портрет регіону. Воно не лише визначає досягнення нашого краю, а й може стати визначальним осередком формування нової національної ідеї України.

Слідуючи за такою логікою мешканці нашого міста зможуть створити, за висловом відомого українського журналіста Віталія Портнікова, „цивілізаційний і культурний магніт”. Тобто справжню серцевину нашої незалежної держави. Саме це сприятиме і трансформації економічної системи, зокрема розвитку місцевого туризму, різноманітних культурно-мистецьких заходів. На даний момент у сфері туризму зайнято біля 100 млн. осіб (16% від усього працездатного населення у світі).

Через формування національної ідентичності, що безпосередньо пов'язано з іменем Марка Лукича Кропивницького, суттєвих змін можна досягти і в структурі регіональної економіки: залучення іноземних інвестицій, розвиток культурної сфери і трансформація структури зайнятості дозволять зменшити залежність громадян від місцевих недоолігархів, здійснити поступ у цивілізаційному напрямі, формуючи нематеріальні пріоритети людської діяльності (саме це і є постіндустріальна економіка).

Основою заможності мешканців України завжди була їх працьовитість та відповідальність за результати власної діяльності. Саме це викликало ненависть фінно-угорської та монгольської груп, які віднедавна почали вважати себе колискою слов'янських народів.

Такі ментальні риси знаходили своє відображення в системі буржуазного націоналізму (народного капіталізму), яка з часів Кропивницького зазнала небагатьох змін. Основними параметрами моделі народного капіталізму є:

- здійснення кадрової революції в уряді, на підприємствах ключові позиції мають зайняти економічно підготовлені, високоосвічені, ефективні фахівці, які дотримуються принципів моралі у повсякденному житті;
- запровадження простої і прогнозованої моделі оподаткування;
- зміцнення національної грошової одиниці, прив'язка гривні до декількох основних валют;
- формування економічних відносин між суб'єктами господарювання на принципах відкритої конкуренції;
- створення великої кількості малих та середніх приватних суб'єктів господарювання;
- усунення передумов для існування і розвитку в нашій країні державно-монополістичної і кланово-олігархічної економічних моделей.

Отже творцем поліваріантності розвитку нашого регіону виступає активна громада, яка має дослуховуватись до розумних, адекватних сьогоденню аргументів. Єдиним способом цивілізаційного, культурного та економічного розвитку території нашого краю є перейменування міста на Кропивницький.

Абсолютно зрозуміло, що лише зміна назви неспроможна подолати усі економічні та суспільні негаразди регіону. Але приклад реформування економіки області за методом М. Саакашвілі помножене на розвиток українських традицій і культури та зменшення або ліквідація економічної влади недоолігархів реально спроможні створити абсолютно якісно нову модель регіонального економічного розвитку.

ЯКОВЕНКО Роман Валерійович
письменник, науковець,
викладач, публіцист